

مبارزه با اسرائیلیات مهمترین ویژگی مکتب علمی امام باقر(ع) است

حجت الاسلام علم الهدی با اشاره به سیره علمی امام محمدباقر(ع) در دوران حیات پربرکت آن امام همام گفت: مکتب علمی حضرت مبتنی بر ترویج اندیشه و مبارزه با خرافات و اسرائیلیات بود.

حجت الاسلام علم الهدی با اشاره به سیره علمی امام محمدباقر(ع) در دوران حیات پربرکت آن امام همام گفت: مکتب علمی حضرت مبتنی بر ترویج اندیشه و مبارزه با خرافات و اسرائیلیات بود.

حجت الاسلام والمسلمین سید محمدباقر علم الهدی در گفت و گو با خبرنگار مهر، با اشاره به مکتب و حیات علمی امام محمدباقر (ع) اظهار کرد: آن حضرت و فرزندش امام جعفر صادق (ع) به سبب فرصت ویژه ای که در دوران امامت برایشان فراهم شد موفق شدند ابواب علم و دانش را برای تشنگان علوم باز کنند، مهمترین دلیل این رخداد سست شدن پایه های حکومت امویان بود که مجالی را برای تحقق ترویج علم در جامعه فراهم کرد و این شرایط برای سایر ائمه (ع) اتفاق نیفتاد در نتیجه این بزرگواران نهایت استفاده را از فرصت حاصله داشتند.

مدیر حوزه علمیه قاسم بن الحسن (ع) افزود: درگیری های سیاسی میان امویان و انتقال قدرتی که از بنی امیه به عباسیان اتفاق افتاد سبب شد که این دو امام شریف، بیشترین آرا فقهی و حدیثی خود را ارائه کنند لذا روایانی نظیر «محمد بن مسلم» حدود ۳۰ هزار حدیث از امام محمد باقر (ع) و امام جعفر صادق (ع) نقل می کند، مرحوم علامه مجلسی در جلد یازدهم از کتاب بحارالانوار به این مساله اشاره کرده است، همچنین دیگر رجالیان شیعه، محمد بن مسلم را از اصحاب اجماع برشمرده اند و عالمی چون شیخ مفید، محمد بن مسلم را از فقهای می داند که هیچ کس ایرادی به شخصیت وی ندارد. با توجه به آنچه که ذکر شد محمد بن مسلم منبعی غنی از معارف فقهی و اصولی را از ائمه اطهار (ع) به دست آیندگان رساند.

وی گفت: تلاش افرادی چون محمد بن مسلم و بسیاری دیگر از شاگردان سبب شد تا گستره علم در جهان اسلام تا مرزهای عراق، ایران برسد و فرهیختگان و دانشمندانی از نیشابور، خراسان، مرو به مدینه بیایند و از محضر علمی امام محمدباقر (ع) بهره مند شوند.

امام باقر (ع): پرچمدار مبارزه فکری با فرقه های انحرافی

این استاد حوزه در بخش دیگری از مباحث خود با اشاره به فرقه ها و مسلک های متعددی که در دوران حیات امام باقر (ع) در جامعه اسلامی رواج یافتند، افزود: در این دوره امثال خوارج، فرقه کیسانیه و بسیاری دیگر از فرقه ها و گروه ها مشکلاتی را برای جامعه ایجاد کردند و در این میان تنها پرچم دار مبارزه با آنها امام محمدباقر (ع) بود که مرزهای عقاید صحیح را از عقاید همراه با غلو و شرک جدا ساخت.

درگیری های سیاسی میان امویان و انتقال قدرتی که از بنی امیه به عباسیان اتفاق افتاد سبب شد که امام باقر و امام صادق علیهماالسلام، بیشترین آرا فقهی و حدیثی خود را ارائه کنند

وی با بیان اینکه سران این گروه ها و فرقه های انحرافی به دنبال التقاط مباحث تفسیری و کلامی بودند، تصریح کرد: در چنین شرایطی بود که امام باقر (ع) از فرصت استفاده و اقدام به روشننگری در جامعه اسلامی کردند. بسیاری از علوم در این دوره به اوج رسید اما در این مجال اگر بخواهیم دسته بندی از مباحثات علمی آن حضرت داشته باشیم اشاره ای به «تفسیر» می کنم چرا که امام (ع) بخش قابل توجهی از مباحث خود را به تفسیر قرآن اختصاص داده و در مقام پاسخ به شبهاتی که در جامعه وجود داشت مبادرت می کردند.

حجت الاسلام والمسلمین علم الهدی گفت: به تعبیر متکلمان، در آن دوره زندق ها یا مادی گرایان شبهات مختلفی را طرح می کردند، امام باقر (ع) با استناد به قرآن به این شبهات پاسخ می داد، این سلسله مباحث به اندازه ای گسترده بود که «ابن ندیم» که از فهرست نویس های کتب اسلامی است در کتاب «الفهرست» نقل کرده است که سخنان امام محمد باقر (ع) در رابطه با تفسیر قرآن تبدیل به یک کتاب شده است. نکته قابل توجه آن است که امام محمدباقر (ع) شناخت قرآن را منحصر به ائمه اطهار (ع) می دانست چراکه حضرات معصومین می توانند محکمت قرآن را از متشابهات و ناسخ و منسوخ را تشخیص دهند و چنین علمی در نزد هیچکس غیر از اهل بیت نیست.

وی ادامه داد: مساله دیگر مباحث امام در علم «حدیث» است، امام محمدباقر (ع) به احادیثی که از رسول اکرم (ص) رسیده بود اهمیت فراوانی می داد چراکه بعد از رحلت پیامبر (ص) نهضت حدیث سوزی شکل گرفته بود و برخی خلفا به دلایل مختلف از جمله به فراموشی سپردن این احادیث میان مردم و از سکه انداختن این سخنان مبادرت به چنین کاری کردند و از سوی دیگر بهانه می آوردند که در کنار قرآن هیچ سخن دیگری نمی تواند عرض اندام کند؛ بنابراین امام باقر (ع) به دنبال احیای احادیث جدش رسول الله بود و در این راستا بسیاری از صحابه و شاگردان چون «جابر بن یزید جعفی» حضرت را همراهی کردند تا جایی که نزدیک به هفتاد هزار حدیث از سوی جابر از امام باقر (ع) نقل شد.

مدیر حوزه علمیه قاسم بن الحسن (ع) ادامه داد: از جمله اتفاقاتی که در دوران حیات امام محمدباقر (ع) افتاد، شکل گیری گروه های کلامی مختلف بود. امام باقر (ع) با این جریانات و گروه ها مبارزه کرد و تلاش داشت که هر شبهه ای را پاسخ دهد تا مبادا اندیشه های دین انحراف یابد، بنابراین آن امام همام ضمن بیان عقاید اصیل و صحیح شیعی و رد عقاید باطل، شبهات را پاسخ داده و عمده بحث های کلامی خود را ناظر به این امور مطرح می کرد.

وی گفت: مباحثی از این دست که عقل انسان قادر به درک حقیقت و ذات پروردگار نیست، یا مطالب و موارد فقهی و تاریخی از جمله مواردی است که در مباحث امام باقر (ع) به چشم می خورد، از سوی دیگر آن حضرت در کنار کرسی های درس و بحث، مناظراتی را با افراد مختلف به ویژه اندیشمندان داشتند. این مناظرات در قالب بود یا با شاگردان خود مناظره داشتند یا با افرادی که خارج از دین اسلام بودند و مکتب فکری عقیدتی دیگری داشتند. از جمله این موارد می توان به مبارزه با اسقف مسیحیان، مناظره با «حسن بصری»، مناظره با «هشام بن عبدالملک»، مناظره با «نافع بن ارزق»، مناظره با «قتاده بن دعامة» و ... اشاره داشت.

مبارزه با رواج اسرائیلیات

حجت الاسلام علم الهدی، در ادامه مبارزه با خرافات را از دیگر اقدامات شاخص امام محمد باقر (ع) دانست و افزود: همواره در طول تاریخ عده ای بوده و هستند که یک سری خرافات را به نام دین به خورد جامعه بدهند و از این رهگذر این تفکر را رواج دهند که گزاره های دینی پایه و منطقی ندارد، آن زمان نیز چنین بود و برخی یهودیان به شدت روی این مساله کار می کردند و اسرائیلیات را به این شکل ترویج می کردند، در واقع شماری از عالمان یهود که به ظاهر مسلمان شده و گروهی دیگر که هنوز به دین خود باقی مانده بودند در جامعه اسلامی پراکنده شده بودند و مرجعیت علمی گروهی را به عهده داشتند.

یهودیان، جاسوسان خود را به جامعه می فرستادند تا به نام دین اسلام دست به رواج خرافات بزنند، شبهه پراکنی کنند و نهایتاً دین را زیر سوال ببرند

وی تصریح کرد: در چنین فضایی مبارزه با یهود و القانات سو آنان در فرهنگ اسلامی و انکار مطالبی که باعث خدشه دار شدن چهره واقعی پیامبران خدا می شد و از سوی دیگر تکذیب احادیث ساخته و پرداخته یهودیان، از فعالیت های فرهنگی پنجمین امام بود. امام باقر (ع) با رواج اسرائیلیات مبارزه می کرد، برای مثال «زراره بن اعین» نقل کرده است که روزی امام باقر (ع) در حالی که مقابل کعبه نشسته بود فرمود: نگاه کردن به خانه خدا عبادت است. در همان لحظه عاصم بن عمر، نزد امام باقر آمد و گفت: کعب الاحبار می گوید: «انّ الکعبة تسجدُ لبیت المقدس فی کلّ غداة» (کعبه هر صبحگاهان برابر بیت المقدس سجده می کند!) امام باقر (ع) فرمود: نظر تو در مورد سخن کعب الاحبار چیست؟ آن مرد گفت: سخن کعب صحیح است، امام باقر (ع) فرمود: تو و کعب الاحبار هر دو دروغ می گوئید. آن گاه در حالی که به شدت ناراحت بود فرمود: خداوند بقعه ای محبوب تر از کعبه روی زمین نیافریده است.

این پژوهشگر گفت: یهودیان اتاق فکر بابت این ماجرا تشکیل می دادند و جاسوسان خود را به جامعه می فرستادند تا به نام دین اسلام دست به رواج خرافات بزنند، شبهه پراکنی کنند و نهایتاً دین را زیر سوال ببرند.

حجت الاسلام علم الهدی در پایان اظهار کرد: امروز وظیفه ما این است که به اتکا به سیره امام محمدباقر (ع) نسبت به شبهات مختلفی که مطرح می شود اقدام کنیم و روشنگری در این زمینه داشته باشیم، رونق جلسات درس و بحث، ارائه بسیاری از مطالب در قالبی که عامه مردم نیز بتوانند استفاده کنند اهمیت فراوانی دارد، همه جامعه طبیعتاً با بسیاری از مسائل علمی آشنا نیست بنابراین ممکن است در برابر مطالبی که به عنوان شبهه و به نام دین مطرح می شود دچار آسیب شوند، وظیفه ما مقابله با این مسائل است و هیچ راهی بهتر از فرهنگ سازی و ترویج اندیشه دین از گذرگاه تولید محتوا نخواهد بود.